

O OMEJITVI SOPOJAVITEV NASLONK V SLOVENSKEM NASLONSKEM NIZU

Petra Mišmaš

Center za kognitivne znanosti jezika, Fakulteta za humanistiko, Nova Gorica

UDK 811.163.6'367.6

V prispevku je analizirana omejitev sopojavitev naslonk v slovenskem naslonskem nizu, v katerem se lahko pojavi zgolj ena naslonka določene zvrsti (Orešnik 1985), npr. le ena naslonka v dajalniku. Omejitev je pojasnjena v okviru minimalističnega programa tvorbene slovnice, in sicer z načelom razlikovanja (Richards 2010), ki v slovenščini uravnava tudi druge omejitve sopojavitev, do katerih vodijo skladenjski premiki.

naslonke, slovenščina, skladnja, linearizacija, načelo razlikovanja, minimalistični program

In the article, a restriction of the co-occurrence of clitics in the Slovene clitic cluster is analysed. Following Orešnik (1985), only one clitic of a certain type can appear in the clitic cluster, e.g. only one dative clitic. On the basis of Chomsky's (1995) minimalist program, the restriction is accounted for by the principle of distinctness, as proposed by Richards (2010), a principle that also accounts for other restrictions on syntactic shifts in Slovene.

clitics, Slovene, syntax, linearisation, principle of distinctness, minimalism

1 Predstavitev problema¹

Naslonke oz. breznaglasnice (ali klitike; gl. Toporišič 1992) v slovenščini (pa tudi drugih jezikih) predstavljajo rodovitno področje raziskovanja, zaradi česar so bile v preteklosti v središču mnogih jezikoslovnih raziskav. Tako je Jože Toporišič (1967: 264) v razpravi o besednem redu v knjižni slovenščini raziskoval, kakšno je zaporedje naslonk in na katerem mestu v stavku se pojavijo (gl. tudi Toporišič 1982: 174). In če je Toporišič v svojih razpravah o vrstnem redu naslonk v naslonskem nizu pokazal mogoča zaporedja naslonk v slovenščini, pri čemer se je osredotočil zlasti na naslonke v enostavnih povedih (Toporišič 1967, 1976, 1982), je treba temu dodati tudi nesprejemljiva zaporedja in, ključno, ta tudi pojasniti. Zato se v tem prispevku osredotočamo zgolj na omejitev sopojavitve naslonk v okviru slovenskega naslonskega niza, pri čemer je namen prispevka razložiti pojav v okviru širšega jezikovnega konteksta.

V slovenščini lahko breznaglasnice splezajo iz nedoločniškega polstavka in se pridružijo naslonskemu nizu v stavku z osebno glagolsko obliko (Golden 2003; Marušič 2008 idr.), pri tem pa se po premiku pojavijo za prvim sestavnikom oz.

¹ Članek je nastal v okviru programa št. P6-0382, ki ga je sofinancirala Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije iz državnega proračuna.

zasedejo drugo mesto v stavku z osebno glagolsko obliko, kar je razvidno tudi v primerih, ki jih navaja Toporišič (1982: 175), ki pa o plezanju naslonk ne razpravlja. In čeprav so primeri, v katerih breznaglasnica ne pleza iz položaja ob nedoločniku, sprejemljivi, je primer (1b) sprejemljivejši od primera (1a).

(1) a. Miha *je* začel hvaliti *ga*.

b. Miha *ga je* začel hvaliti.

Vendar plezanje naslonk iz nedoločniškega polstavka ni povsem neomejeno, na kar že leta 1985 opozori Janez Orešnik.² Kot omejitev lahko namreč razumemo dejstvo, da se lahko v okviru naslonskega niza pojavi zgolj ena naslonka določene zvrsti (Orešnik 1985: 215), pri čemer se *zvrst* nanaša na skupine breznaglasnic po Toporišiču (1976). Tako na primer zvrst Z_1 sestoji iz nepovratnih zaimenskih dajalniških oblik, kakršni sta *mi* ali *ti*, Z_2 iz zaimenskih tožilniških oblik (*me*, *te*, *jo* ...), zvrst Z_3 pa sestavljajo zaimenske roditeljske oblike, kakršni sta *me* ali *je* (Toporišič 1976: 535). Toporišičevo delitev Orešnik (1985) sicer dopolni in predlaga, da so v zvrsteh Z_2 in Z_3 t. i. nedajalniki, v Z_2 pretežno tožilniki (lahko pa tudi roditeljski), v Z_3 pa zlasti roditeljski (lahko tudi tožilniki). V primerih z dvema nedajalniškima naslonkama so tako tiste v Z_2 zlasti »žive« in v Z_3 »nežive« (za utemeljitev gl. Orešnik 1985: 213, 214).

Omejitev sopojavitve breznaglasnic se nanaša na neslovničnost primerov, kakršen je (2b), v katerem se v okviru enega samega naslonskega niza pojavita dve naslonki skupine Z_1 , tj. naslonki v dajalniku. Ali drugače: »Združeni niz sme vsebovati samo eno naslonko iz vsake skupine Z . Stavek [2a] se ne da skraćiti v [2b], ker sta obe naslonki zvrsti Z_1 = osebna zaimka v dajalniku« (Orešnik 1985: 215).

(2) a. Če *ji* pomagam nataktniti *mu* ovratnico ...

b. *Če *ji mu* pomagam nataktniti ovratnico ... (Orešnik 1985: 215)

Primer (3b) ponazori, da drži omejitev tudi za naslonke zvrsti Z_2 , Orešnik (1985: 215) pa pokaže, da je omejena tudi sopojavitev drugih naslonk. Tako se znotraj enega naslonskega niza ne moreta pojaviti naslonki iz skupine povratnih zaimkov (*se*, *si*):

(3) a. Prepričal *ga je* oprati *ga*.

b. *Prepričal *ga ga je* oprati.

(4) * ... da *si se* prizadevam prepričati o stanju. (Orešnik 1985: 215)

V prispevku se osredotočamo zlasti na primere, kot sta (2b) in (3b), tj. primere z naslonkami zvrsti Z , in pokažemo, da je omejitev sopojavitve naslonk v slovenskem naslonskem nizu posledica pogojev, ki uravnavajo vmesnik med skladnjo in glasovno obliko v naravnem človeškem jeziku. Opisano omejitev sopojavitve naslonk v slovenskem naslonskem nizu in neslovničnost tovrstnih primerov lahko namreč pojasnimo z načelom razlikovanja (*principle of distinctness*), kot ga v okviru minimalističnega programa tvorbenne slovnice (Chomsky 1995) predlaga Richards (2010).³

² Na omejitev Janez Orešnik ponovno opozori na predavanju ob svoji osemdesetletnici, ki je bilo 14. decembra 2015 v okviru Lingvističnega krožka Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.

³ Minimalistični program tvorbenne slovnice je tudi teoretičen okvir, ki je privzet v tem prispevku. Hkrati velja opozoriti, da se sodbe sprejemljivosti nanašajo na slovenski jezik nasploh in ne zgolj na slovenski

2 Načelo razlikovanja

Načelo razlikovanja je načelo, s katerim je formalizirano izogibanje ponavljanju podobnih elementov na kratki razdalji, ki se kaže v naravnih človeških jezikih. Načelo pojasni neslovničnost primerov, v katerih se v okviru ene faze izpeljave pojavita podobni vozlišči, npr. dve določilniški zvezi DP (*John in Rex*) v angleškem primeru (5), in je, kot pokaže P. Mišmaš (2013a, 2013b), aktivno tudi v slovenščini, v kateri omejuje večkratni *k*-premik, primer (6), in večkratno odplakanje (*sluicing*; tj. tip elipse, pri katerem je izbrisan stavčen del vprašanja; gl. npr. Merchant 2001).

(5)* Every boy loved his dog, except John Rex.
[vsak fant].im ljubil [njegov pes].tož razen John.im Rex.tož

»Vsak fant je ljubil svojega psa, razen John Rexa.«

(6) a. ?? [Katero punco] [katero snov] uči Božo? (Mišmaš 2013a: (18))

b. ? [Katero punco] uči Božo [katero snov]? (Mišmaš 2013a: (19))

Richards (2010) načelo oblikuje na podlagi predpostavke, da skladnja gradi skladdenjska drevesa brez informacije o linearnem vrstnem redu enot v drevesu, pri čemer sledi Chomskemu (1995, 2000, 2001). Vrstni red se namreč vzpostavi šele s pomočjo linearizacije, ki se, sledeč Chomskemu (2000, 2001), zgodi z operacijami izmeta (*spell-out*), in sicer na več točkah skladdenjske izpeljave, ob zaključku posamezne močne faze (tj. vezniška zveza CP, prehodna maloglagolska zveza *v*P, predložna zveza PP ter sklonska zveza KP). Ob tem Richards sledi Nissenbaumu (2000) in privzema, da se *rob* posamezne faze (tj. jedro in določilo najvišje projekcije v fazi) linearizira z gradivom višje faze. Enoto gradiva, ki hkrati doseže izmet oziroma ki je hkrati poslana v glasovno obliko (PF), po Richardsu (2010: 4) imenujemo *domena izmeta*.

Richards (2010) na podlagi omenjenih predpostavk predlaga načelo razlikovanja, primer (7), s katerim pokaže, da lahko linearizacijsko izjavo (tj. vozlišči, ki sta v eni domeni izmeta in med katerima vlada asimetrično sestavniško poveljevanje) interpretiramo le, če sta vozlišči med seboj različni (in ne, kot zapiše, $\langle \alpha, \alpha \rangle$ ali enakega tipa).

(7) Razlikovanje: Če je oblikovana linearizacijska izjava $\langle \alpha, \alpha \rangle$, ta povzroči propad izgradnje. (Richards 2010: 5, (5))

Kot pokaže že Richards (2010) ter kot lahko sklepamo iz (sprejemljivega) slovenskega prevoda primera (5), velja, da se jeziki razlikujejo po tem, katera vozlišča so podobna oz. različna. Tako za angleščino velja, da imajo podobna vozlišča enako besednovrstno oznako (Richards 2010: 6). Dve vozlišči DP (*John in Rex*) v angleškem primeru (5) tvorita linearizacijsko izjavo $\langle [DP], [DP] \rangle$, zaradi česar je primer neslovničen. V drugih jezikih so ključne enake vrednosti oznak, in sicer ne le za besedno vrsto, pač pa tudi za sklon, spol in število, kot za slovenščino pokaže Mišmaš (2013a, 2013b). Tako zvezi *John in Rexa* v slovenskem prevodu primera (5) tvorita linearizacijsko izjavo $\langle [DP, im, m, ed] [DP, tož, m, ed] \rangle$, v kateri se obe zvezi razlikujeta v sklonu.⁴ Sklepamo lahko torej, da je slovenski prevod primera (5) slovničen, ker sta

knjižni jezik.

⁴ Vrstni red oznak v linearizacijski izjavi je: 1. besednovrstna oznaka, 2. sklon, 3. spol, 4. število, 5. oseba.

vozlišči med seboj različni. Ob tem velja opozoriti, da ima prav sklon v slovenščini največji vpliv na sprejemljivost primerov, v katerih se v okviru ene domene izmeta pojavi več vozlišč z enakimi besednovrstnimi oznakami (Mišmaš 2013a, 2013b). Primer (6) pokaže, da je v primerih, v katerih imata vozlišči enake vrednosti oznak, ključno, da sta vozlišči v različnih fazah izpeljave.

Predvidimo lahko torej, da bo v slovenščini nesprejemljiva sopojavitev naslonk z enakimi vrednostmi oznak v okviru ene faze izpeljave. Zato moramo najprej ugotoviti, katere oznake imajo v slovenščini naslonke in katero mesto zasedajo v skladnji.

3 Oznake in položaj naslonk v slovenščini

Marušič (2008) gradi svojo analizo položaja, ki ga v slovenščini zaseda naslonski niz, na ideji, da so breznaglasnice pomanjkljive določilniške zveze (*defective DP*), ki so do izmeta brez fonološke oblike, zaradi česar se morajo priklopiti večjim fonološkim enotam, pri čemer so tarča fonološkim omejitvam (Marušič 2008: 279). To pomeni, da se naslonke v slovenščini razlikujejo od običajnih določilniških zvez DP, kar bomo v nadaljevanju nakazali z oznako [+naslonka] oz. [nasl]. Pri tem sledimo M. Golden in M. Milojević Sheppard (2000: 192), ki predlagata, da je ta oznaka naslonkam pripisana v slovarju. Vendar so naslonke običajnim določilnim zvezam hkrati podobne, saj tako naslonke kot običajne določilniške zveze dobijo udeleženske vloge in vstopajo v razmerje ujemanja (prav tam). To pomeni, da poleg oznake [nasl] naslonke izkazujejo tudi morfološki sklon, spol in število, temu pa lahko dodamo tudi slovnično osebo, zaradi česar lahko naslonko *mu* opišemo z oznakami [nasl, daj, m, ed, 3.].

Naslonke se v slovenščini običajno pojavijo na drugem mestu v stavku, tj. položaj za prvim sestavnikom (Franks, Holloway King 2000: 39; Golden, Milojević Sheppard 2000: 192; Marušič 2008: 266 idr.) oz. prvim stavčnim členom (Toporišič 1976: 538), pri čemer se pojavi vprašanje, kateri položaj breznaglasnice zasedajo v skladnji. V tem prispevku bomo sledeč M. Golden in M. Milojević Sheppard (2000) privzemali, da so breznaglasnice v skladnji premaknjene v jedro vezniške zveze C^0 , tj. na drugo mesto v stavku.⁵ To pomeni, da so naslonke v eni sami domeni izmeta, v okviru te domene pa so, sledeč Richardsu (2010), linearizirane v okviru ene same linearizacijske izjave in zato omejene z načelom razlikovanja.

⁵ Predpostavka ni neproblematična, saj Marušič (2008) pokaže, da lahko naslonke v skladnji zasedajo več položajev, da pa drugo mesto zasedejo v glasovni obliki stavka, tj. v PF-u. To pomeni, da se breznaglasnice premaknejo v eno samo fazo izpeljave, in sicer na rob močne faze CP, po skladnji, kar odpira vprašanje vrstnega reda operacij v glasovni obliki (PF). In če je intuitivno, da je premik v PF-u izveden pred linearizacijo, gre za vprašanje, ki mu je treba nameniti precej več pozornosti, kot pa je to mogoče v tem prispevku.

4 Analiza omejitve sopojavitve

Na osnovi opisanih predpostavk lahko pojasnimo nesprejemljivost primerov, kakršna sta (2b) in (3b), ponovljena v nadaljevanju:

[2b] * Če *ji mu* pomagam nataktniti ovratnico ... (Orešnik 1985: 215)

[3b] * Prepričal *ga ga* je oprati.

Naslonki *ji* in *mu* v primeru (2b) se pojavita v eni fazi izpeljave, zaradi česar se z izmetom oblikuje linearizacijska izjava <[nasl. daj, m, ed, 3.] [nasl. daj, ž, ed, 3.]>, v kateri imata vozlišči enako oznako za sklon, ki ima v slovenščini največji vpliv na sprejemljivost primerov, v katerih se v okviru ene domene izmeta (v tem primeru rob močne faze CP) pojavi več vozlišč z enakimi besednovrstnimi oznakami (Mišmaš 2013a, 2013b). Primer je neslovničen, ker je kršeno načelo razlikovanja, saj sta si vozlišči prepodobni. Enako velja za primer (3b), medtem ko sta v primeru (2a), v katerem naslonka ne spleza iz nedoločniškega polstavka, naslonki ločeni z močno fazo (ločeni domeni izmeta), kar pomeni, da ne tvorita linearizacijske izjave, zato je njuna podobna oblika neproblematična.

S tem lahko primerjamo sprejemljive primere s plezanjem naslonk iz nedoločniških polstavkov, kot je (8):

(8) Miha *mu ga* pomaga prati.

V tem primeru se v eni fazi izpeljave pojavita naslonki *mu* in *ga*, ki sta del linearizacijske izjave <[nasl. daj, m, ed, 3.] [nasl. tož, m, ed, 3.]>. Primer je sprejemljiv, saj se naslonki v linearizacijski izjavi razlikujeta v oznaki za sklon.

Tem primerom pa moramo dodati zglede, ki jih izpostavi anonimen recenzent prispevka. Ta namreč opozori, da lahko na spletu najdemo primere, v katerih se sopojavijo dajalniške naslonke, kot sta *mi* in *ji* v zgledu (9).

(9) Uspelo *mi ji* je popraviti avto.

Gre za slovničen primer, ki pa se od neslovničnih (2b) in (3b) razlikuje v oznaki, ki odraža slovnično osebo. V primerih (2b) in (3b) sta obe naslonki v tretji osebi, medtem ko je naslonka *mi* v prvi osebi, naslonka *ji* pa v tretji osebi, zato je linearizacijska izjava primera (9) <[nasl. daj, _, ed, 1.] [nasl. daj, ž, ed, 3.]>, pri čemer prazno mesto v prvem delu označuje oznako za spol. Ti primeri torej kažejo, da ne gre zgolj za to, da so neslovnične sopojavitve dajalniških naslonk, pač pa so problematične sopojavitve dajalniških naslonk iste osebe, hkrati pa tovrstni zglede odpirajo pomembno vprašanje o razvrščanju vpliva oznak (gl. Mišmaš 2013b).⁶

⁶ Anonimni recenzent opozori tudi na primere, kot je (i.a), nastal iz (i.b), in opozori, da dojema tovrstne primere kot sprejemljivejše od primerov, kot je (3b). Sodbe se tu razlikujejo, saj vse tovrstne primere ocenjujem kot nesprejemljive. Kot nesprejemljivega ocenjujem tudi primer (ii.a), ki je nastal na podlagi primera (ii.b). Ker so prve sodbe med govorcami različne, je treba tovrstne primere raziskati podrobneje in najprej oceniti, v kolikšni meri so takšni primeri v slovenščini mogoči.

(i) a. (*) Sprašuje *ji jo jo*.

b. Janez sprašuje hčerki matematiko.

(Orešnik 1985: 214)

(ii) a. (*) Janez *ga ga* je napil.

b. Janez je napil Ivana vina.

Vendar lahko nakažemo razlog za njihovo potencialno sprejemljivost. Primera se od (2b) in (3b) razlikujeta, saj naslonki nista predmeta različnih glagolov. Kot predlaga Orešnik (1985), se naslonki, nastali na

Da so pri omejitvi sopojavitve res ključne oznake in ne na primer glasovna oblika, kot bi lahko sklepali na podlagi primera (3b), lahko pokažemo tudi s pomočjo primerov, v katerih imajo naslonke enako glasovno, a različno morfološko podobo. Če namreč sledimo Marušiču (2008) in privzemamo, da so breznaglasnice do izmeta brez fonološke oblike, in če, kot trdi Richards (2010), se zgodi linearizacija pred vstavljanjem fonološke oblike, to pomeni, da slednja nima vpliva na (ne)sprejemljivost določenih zaporedij. In če zgolj fonologija nima vpliva na sprejemljivost zaporedij, lahko pričakujemo enakoglasna zaporedja breznaglasnic, v kolikor te nimajo enakih vrednosti slovničnih oznak. Napoved se v slovenščini uresniči, saj so v slovenščini mogoča vprašanja, kot je (10), v katerem je prvi *si* povratni zaimek, medtem ko je drugi *si* pomožni glagol *biti*, zaradi česar so jima pripisane različne oznake.⁷

(10) A *si si* opral lase?

Da so ključne slovnične oznake, ki jih imajo elementi, podvrženi linearizaciji, je razvidno tudi iz sprejemljivih primerov, kakršen je (11). P. Mišmaš (2013a, 2013b) namreč predlaga, da so vprašalne zveze v slovenščini določilniške zveze DP, zato v primeru (11) sopojavitev zveze *kakšen avto* in naslonke *ga* (obe v tožilniku moškega spola ednine) ni problematična. Linearizacijska izjava ima namreč obliko <[dp, tož, s, ed, 3.], [nasl, tož, m, ed, 3.]>, iz česar je razvidno, da se vozlišči razlikujeta v besednovrstni oznaki, zato je podobnost preostalih oznak neproblematična. Prav tako so sprejemljivi primeri, v katerih se na začetek stavka premakne žariščena zveza v dajalniku, kot je *Tonetu* v primeru (12), ki zasede prvo mesto, medtem ko so naslonke na drugem. Čeprav sta obe zvezi v eni domeni izmeta (rob CP), se zvezi razlikujeta v besednovrstni oznaki (določilniška zveza in naslonka).

(11) *Kateri avto ga* je prepričal oprati?

(12) a. *Tonetu mu* je dovolil pomagati.

b. Dovolil *mu* je pomagati *Tonetu*.

Sklenemo lahko torej, da velja omejitev sopojavitve naslonk v slovenskem naslonskem nizu za primere, v katerih premaknjene naslonke kršijo načelo razlikovanja, kot

podlagi primerov z dvema tožilniškima predmetoma, uvrščata v različne vrsti, pri čemer prva poimenuje »živo«, druga pa »neživo«, kar pomeni, da je živost oznaka, ki jo moramo vključiti v našo linearizacijsko izjavo (gl. Mišmaš 2013a, 2013b) in ki vpliva na sprejemljivost sopojavitve.

⁷ V nekaterih slovanskih jezikih ima vpliv na možnost sopojavitve breznaglasnic glasovna podobnost naslonk, kot za srbohrvaščino pokaže Bošković (2001). V srbohrvaščini so namreč nesprejemljivi primeri, v katerih se v naslonskem nizu pojavita dve enakoglasni breznaglasnici. Tako je primer (ii), v katerem se v naslonskem nizu pojavita pomožni glagol *je* in zaimenska oblika za dajalnik ženskega spola v ednini, sicer *je* (ii.b), sprejemljiv le, če dobi slednja nadomestno obliko *ju* (ii.a), pri čemer primer (i) pokaže, da je pri tem res ključna glasovna podobnost naslonk.

(i) a. Oni *su je* zaboravili.

oni so jo pozabili.
»Oni so jo pozabili.«

b. * Oni *su ju* zaboravili.

(ii) a. On *ju je* zaboravio.

on jo je pozabil
»On jo je pozabil.«

b. * On *je je* zaboravio.

ga predlaga Richards (2010). Načelo pa je kršeno v primerih, v katerih se v eni fazi izpeljave pojavita naslonki s podobnimi vrednostmi slovničnih oznak.

5 Zaključek

V slovenščini se lahko v okviru naslonskega niza pojavi le ena naslonka določene zvrsti (Orešnik 1985). Omejitev lahko pojasnimo s pomočjo načela razlikovanja (Richards 2010), s katerim je formalizirano izogibanje ponavljanju podobnih elementov na kratki razdalji. Podatki namreč kažejo, da so nesprejemljivi primeri, v katerih se v eni domeni izmeta pojavita naslonki s podobnimi vrednostmi slovničnih oznak, tj. vozlišči enega tipa. Prav za tovrstne primere pa načelo predvidi nesprejemljivost.

S predlagano analizo pokažemo, da pri omejitvi sopojavitev ne gre za pojav, ki drži zgolj za naslonke in le v slovenščini, pač pa lahko omejitev postavimo ob bok drugim omejitvam sopojavitev v slovenščini zaradi načela razlikovanja, npr. pri odplakanju in večkratnem *k*-premiku (Mišmaš 2013a, 2013b), in omejitvam v naravnih človeških jezikih nasploh, ki jih med drugim pokaže Richards (2010).

Literatura

- BOŠKOVIĆ, Željko, 2001: *On the Nature of the Syntax-Phonology Interface: Cliticization and Related Phenomena*. Amsterdam: Elsevier.
- CHOMSKY, Noam, 1995: *The Minimalist Program*. Cambridge: MIT Press.
- CHOMSKY, Noam, 2000: Minimalist inquiries: The framework. Roger Martin idr. (ur.): *Essays on minimalist syntax in honor of Howard Lasnik*. Cambridge: MIT Press. 89–155.
- CHOMSKY, Noam, 2001: Derivation by phase. Michael Kenstowicz (ur.): *Ken Hale: A life in language*. Cambridge: MIT Press. 1–52.
- FRANKS, Steven, HOLLOWAY KING, Tracy, 2000: *A handbook of Slavic clitics*. Oxford: Oxford University Press.
- GOLDEN, Marija, 2003: Clitic placement and clitic climbing in Slovenian. Janez Orešnik, Donald D. Reindl (ur.): *Sprachtypologie und Universalienforschung* 56/3 (*Focus on: Slovenian from a typological perspective*). Berlin: Akademie Verlag. 151–322.
- GOLDEN, Marija, MILOJEVIĆ SHEPPARD, Milena, 2000: Slovene Pronominal Clitics. Frits Beukema, Marcel den Dikken (ur.): *The Clitic Phenomena in European Languages*. Amsterdam: John Benjamins. 191–207.
- MARUŠIČ, Franc, 2008: Slovenian Clitics Have No Unique Syntactic Position. Andrei Antonenko idr. (ur.): *Formal Approaches to Slavic Linguistics 16: The Stony Brook Meeting 2007*. Ann Arbor: Michigan Slavic Publications. 266–281.
- MERCHANT, Jason, 2001: *The syntax of silence: Sluicing, islands, and the theory of ellipsis*. New York: Oxford University Press.
- MIŠMAŠ, Petra, 2013a: O načelu razlikovanja in večkratnih *k*-vprašanjih v slovenščini. Boža Krakar Vogel (ur.): *Slavistika in regijah – Nova Gorica. Zbornik Slavističnega društva Slovenije*. Ljubljana: Zveza društev Slavistično društvo Slovenije. 63–68.
- MIŠMAŠ, Petra, 2013b: The influence of grammatical features on linearization: evidence from Slovenian. Steven Franks (ur.): *Annual Workshop on Formal Approaches to Slavic Linguistics: The Third Indiana Meeting 2012*. Ann Arbor: Michigan Slavic Publications. 218–231.
- NISSENBAUM, Jonathan W., 2000: *Investigations of covert phrase movement*. Massachusetts Institute of Technology.
- OREŠNIK, Janez, 1985: O naslonskem nizu v knjižni slovenščini. *Jezik in slovstvo* 31/6. 213–215.

RICHARDS, Norvin, 2010: *Uttering trees*. Cambridge: MIT Press.

TOPORIŠIČ, Jože, 1967. Besedni red v slovenskem knjižnem jeziku. *Slavistična revija* 15/12. 251–274.

TOPORIŠIČ, Jože, 1976: *Slovenska slovnica*. Maribor: Obzorja.

TOPORIŠIČ, Jože, 1982: *Nova slovenska skladnja*. Ljubljana: DZS.

TOPORIŠIČ, Jože, 1992: *Enciklopedija slovenskega jezika*. Ljubljana: Cankarjeva založba.